

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great
Bron om jou te help met jou studie 😊

Dankie vir die ondersteuning in SA Eksamenvraestelle

Jou voorste verlede jaar eksamenvraestelhulpbronportaal

Besoek ons @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONAAL
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

EKONOMIE V1

NOVEMBER 2022

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 21 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

1.1.1	D - duursame goedere --		
1.1.2	C - oopmarktransaksies --		
1.1.3	A - gemeenskap --		
1.1.4	B - stroom --		
1.1.5	C - Wet op Groei en Geleentheid in Afrika --		
1.1.6	D - grondrestitusie --		
1.1.7	A - mynbou en landboudoerisme.--		
1.1.8	B - baba sterftesyfer --	(8 x 2)	(16)

1.2 PASSENDE ITEMS

1.2.1	E -	inkomste en uitgawes tussen die deelnemers aan die ekonomie -		
1.2.2	F -	hou vol dat markte inherent onstabiel is en ekonomiese skommeling deur interne faktore veroorsaak word - 'n		
1.2.3	A -	dokument wat die regering se verwagte uitgawes en inkomste oor 'n tydperk van drie jaar uiteensit -		
1.2.4	ek -	'n item in die betalingsbalans wat voorsiening maak vir enige weglatings, foute en foute in die betalingsbalans -		
1.2.5				
1.2.6	B -	produksie van 'n wye reeks goedere en dienste verwys na		
	C -	die wêreld se ontwikkelde lande en ontwikkelende lande -		
1.2.7				
	D -	fokus op die gebruik van wetenskap en tegnologie om industrialisasie te bevorder en uit te brei.		
1.2.8	G -	die prys wat kommersiële banke betaal vir die leen van geld by die Suid-Afrikaanse Reserwebank -	(8 x 1)	(8)

1.3 GEE DIE TERMYN

1.3.1	Bruto Nasionale Produk -		
1.3.2	Pareto-doeltreffendheid (-optimum) / Allokatiewe doeltreffendheid -		
1.3.3	Handelsvoorwaardes -		
1.3.4	Storting -		
1.3.5	Gang -		
1.3.6	Indiensnemingskoers -	(6 x 1)	(6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

2.1 Antwoord die volgende vrae.

2.1.1 **Noem enige TWEE makro-ekonomiese doelwitte van die openbare sektor.**

- Ekonomiese groei -
- Volle indiensneming -
- Prysstabiliteit -
- Wisselkoersstabiliteit -
- Betalingsbalansewewig -
- Ekonomiese gelykheid / Gelyke verdeling van inkomste en rykdom -

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 1) (2)

2.1.2 **Hoekom is *subsidies op produkte* afgetrek wanneer BBP teen basiese pryse omgeskakel word na BBP teen markpryse?**

'n Subsidie op 'n produk is 'n finansiële bystand wat help om die prys wat deur verbruikers betaal word, te verminder en daarom word dit afgetrek. / 'n Subsidie is 'n uitgawe aan die regering wat nie deur die verbruikers betaal word nie en daarom word dit van die markpryse afgetrek. --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)

2.2 **DATA RESPONS**

2.2.1 **Identifiseer die marginale belastingkoers vir 'n persoon wat tussen R216 201 en R337 800 per jaar verdien.**

26% - (1)

2.2.2 **Noem die inkomstebelastingstelsel wat deur die tabel hierbo voorgestel word.**

Progressief - (1)

2.2.3 **Beskryf die term kortliks *fiskale beleid*.**

Dit verwys na veranderinge in belasting en staatsbesteding om die vlak van ekonomiese aktiwiteit te beïnvloed. --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

2.2.4 **Verduidelik die effek van hoër belastingkoerse op die belastingbetalers in 'n land.**

- Mense sal ontmoedig word om te werk en hulle sal die arbeidsmark verlaat. --
- Besighede kan ontmoedig word om produksie te doen en te sluit. --
- Besighede en individue kan belasting ontduik. --

-Belastingbetalers (verbruikers) se besteebare inkomste sal afneem wat lei tot 'n afname in besteding. --
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

2.2.5 **Gebruik die inligting in die tabel hierbo om die inkomstebelasting betaalbaar te bereken as 'n mens 'n jaarlikse inkomste van R480 000 ontvang.**

Belasting betaalbaar = R110 739 + (36% van belasbare inkomste bo R467 500)
= R110 739 + (36% x (R480 000 - R467 500)) - =
R110 739 +(36% x 12 500) -
= R110 739 + R4 500 - =
R115 239 - (4)

2.3 DATA RESPONS

2.3.1 **Identifiseer die oorspronklike wisselkoers in die bostaande grafiek.**

\$1 = R14.60/R14.60/ \$1 : R14.60 - (1)

2.3.2 **Noem die wisselkoersstelsel wat in Suid-Afrika gebruik word.**

Gratis swewende/buigsame wisselkoersstelsel - (1)

2.3.3 **Beskryf die term kortliks *devaluasie*.**

Dit is 'n afname in die waarde van 'n geldeenheid in terme van 'n ander as gevolg van doelbewuste optrede deur die regering. / Doelbewuste regeringsingryping om die waarde van 'n geldeenheid te verminder. / Dit is wanneer die regering (sentrale bank) die waarde van geldeenheid in terme van 'n ander op 'n laer vlak as voorheen vaslê of vaspen. --
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

2.3.4 **Wat is die voordeel van 'n surplus op die lopende rekening van die betalingsbalans?**

- Die waarde van die rand sal toeneem as gevolg van die netto invloei van buitelandse valuta. --
- Die invoer van produksie-insette sal goedkoper wees as gevolg van verbeterde wisselkoers --
- Produksie sal gestimuleer word en meer werksgeleenthede sal geskep word --
- Openbare skuld om BOP-probleme te dek sal verminder word/ minder lenings. --
- Buitelandse reserwes kan toeneem en sodoende die finansiële posisie van die land verbeter --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

2.3.5 **Met verwysing na die bostaande grafiek, verduidelik die effek van die toename in die vraag na Amerikaanse dollars op die waarde van die rand.**

- 'n Toename in die vraag na Amerikaanse dollars verskuif die vraagkromme na regs, van DD na D₁D₁/markewewig sal verskuif van **eaane**--
- Die prys van die dollar styg van R14,60 tot R15,00, wat beteken dat Suid-Afrikaners meer rande sal benodig om dieselfde Amerikaanse dollar te koop --
- Die waarde van die rand daal of die rand depresseer -- **(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (2 x 2)

(4)

2.4 **Verduidelik die onderlinge verband tussen *huishoudingsen besighede* in die sirkelvloeimodel.**

- Huishoudings verskaf produksiefaktore soos arbeid aan besighede / Besighede koop produksiefaktore van huishoudings deur die faktormark --
- Huishoudings ontvang inkomste wanneer besighede vir produksiefaktore betaal. / Besighede betaal vir die produksiefaktore wat inkomste vir die huishoudings word --
- Huishoudings koop goedere en dienste van besighede om hul behoeftes en behoeftes te bevredig / Besighede produseer goedere en dienste wat hulle aan besighede verkoop --
- Besighede ontvang inkomste/verkoopsinkomste wanneer huishoudings vir goedere en dienste betaal / Huishoudings betaal vir goedere en dienste wat inkomste vir besighede word --
- Huishouding verskaf geldkapitaal vir besighede deur spaar by kommersiële banke of die koop van aandele op aandelebeursmarkte / besighede kry geldkapitaal van huishoudings deur spaar en uitreiking van aandele--

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)**('n Maksimum van 4 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)**

(4 x 2)

(8)

2.5 **Ontleed die probleme waarmee die Suid-Afrikaanse regering te kampe het met die verskaffing van openbare goedere en dienste.**

Die Suid-Afrikaanse regering staar die volgende uitdagings in die gesig met die verskaffing van openbare goedere en dienste:

- Sommige plaaslike owerhede of munisipaliteite nie voldoende finansiële en fisiese hulpbronne het nie om kwaliteit dienste aan hul inwoners te verskaf.-- Bv. ou watervoorsiening infrastruktuur -
- Korrupsie en nepotisme het daartoe gelei dat verskeie staatsinstellings onbevoegde werknemers het wat nie dienste suksesvol kan lewer nie --
- Die meeste staatsamptenare word nie aanspreeklik gehou nie vir hul optrede wat daartoe lei dat sommige openbare projekte nie gelewer word nie --
- dit is moeilik vir die regering om effektief toegang tot die behoeftes te verkry van die burgers, wat lei tot oor- en ondervoorsiening van sommige openbare dienste --

- Die inkomste wat deur die regering ingesamel word uit die verskaffing van openbare goedere en dienste isonvoldoende om hul voorsiening te finansier --
- Verskeiestaatsondernemings maak verliese wat borgtog van die regering vereis --
- Kwessies van privatisering van sommige staatsondernemings soos Eskom en SAL het verwarring tot gevolg gehad in terme van die voorsiening en prysbepaling van openbare dienste --
- Burokrasie binne regeringsinstellings het daartoe gelei dat staatsamptenare konsentreer op die reëls en prosedures in plaas daarvan om dienste aan burgers te lewer --
- Dit is moeilik vir die staat om met 'n prysbeleid te kom , dus openbare goedere kan oor- of ondervoorsien wees. --
- Gebrek aan kennis, kwalifikasies en bestuursvaardighede kan lei tot die mislukking van die openbare sektor. --
- Gebrek aan belangstelling, en motivering in die vorm van aansporings kan lei tot laer vlakke van produktiwiteit, en swak voorsiening van dienste. --
- 'n Toename in die bevolking wat nie gepaard gaan met die betaling van tariewe en belasting nie, kan lei tot 'n onderaanbod van openbare goedere en dienste. -- **(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)**
('n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(4 x 2)

(8)
[40]

VRAAG 3: EKONOMIESE STREWES**40 PUNTE – 30 MINUTE****3.1 Antwoord die volgende vrae.****3.1.1 Noem enige TWEE vorme van ekonomiese integrasie.**

- Ekonomiese unie -
- Gemeenskaplike mark -
- Vryhandelsgebied
- - Doeane-unie -
- Monetêre unie -

(2 x 1) (2)

3.1.2 Waarom migreer mense dikwels na stede en stedelike gebiede?

- Om toegang te hê tot hoër lewenstandaard as gevolg van beter dienslewering in stede en stedelike gebiede --
- Om toegang tot werksgeleenthede te hê aangesien dorpe en stede meer geïndustrialiseerd is --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)**3.2 DATA RESPONS.****3.2.1 Identifiseer die internasionale handelsbeleid wat deur die spotprent hierbo uitgebeeld word.**

Vrye handel -

(1)

3.2.2 Waarvoor staan die afkorting WHO?

Wêreldhandelsorganisasie -

(1)

3.2.3 Beskryf die term kortliks *invoervervanging*.

'n Handelsbeleid waarvolgens plaaslik vervaardigde goedere goedere vervang wat voorheen ingevoer is --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)**3.2.4 Waarom is dit nodig dat bababedrywe beskerm word?**

- Om nuwe nywerhede toe te laat om te groei en goed gevestig te word sodat hulle onafhanklik kan funksioneer. --
- Om onregverdige mededinging van buitelandse besighede wat goed gevestig is te verminder --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

3.2.5 Hoe kan Suid-Afrika voordeel trek uit vrye handel?

- Die vraag na Suid-Afrikaanse uitvoer sal toeneem as gevolg van die verwydering van internasionale handelsversperrings --
- Suid-Afrikaanse verbruikers sal minder op ingevoerde produkte betaal aangesien dit toeganklikheid van goedere verbeter en hul lewenstandaard verhoog --
- Ekonomiese doeltreffendheid sal verbeter namate buitelandse produkte mededinging op plaaslike produsente verhoog --
- Suid-Afrikaanse produsente kan moontlik produksiekoste verminder deur spesialisering en massaproduksie --
- Afrikaanse verbruikers sal meer keuse hê oor goedere en dienste --
- Suid-Afrika trek voordeel uit verbeterde internasionale betrekkinge deur handelsbeperkings te verwyder --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2 x 2)

(4)

3.3 DATA RESPONS**3.3.1 Identifiseer, in die grafiek hierbo, die tydperk waarin Suid-Afrika die hoogste negatiewe groeikoers ervaar het.**

2020-Q2 -

(1)

3.3.2 Noem enige EEN instelling wat ekonomiese aanwysers in Suid-Afrika publiseer.

- Suid-Afrikaanse Reserwebank/SARB -
- Statistieke Suid-Afrika (Stats SA) -
- Die Departement van Handel, Nywerheid en Mededinging (DTIC) -

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(1)

3.3.3 Beskryf die term kortlikssosiale aanwyser.

Dit verwys na statistiese data wat gebruik word om die welstand van mense in 'n samelewing te monitor / Hulle word gebruik om gemeenskapswelstand te beskryf en te evalueer in terme van sosiale, ekonomiese en sielkundige welsyn.--

(2)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)**3.3.4 Verduidelik die impak van 'n toename in arbeidsproduktiwiteit op besighede.**

- Besighede kan 'n afname in produksiekoste ervaar wat wins sal verbeter. --
- Besighede sal meer uitset produseer met dieselfde insette (arbeid). --
- Besighede sal in staat wees om hul produkte teen meer mededingende pryse te verkoop en sodoende meer marktaandeel te wen. --
- Produkte van beter gehalte sal geproduseer word en in die uitvoermarkte meeding --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2)

3.3.5 Hoe kan die regering produktiwiteit van die Suid-Afrikaanse arbeidsmag verbeter?

- Voorsien beter gehalte onderwys en opleiding om die vaardighede en kennis van die arbeidsmag te verbeter --
- Verskaf werkverwante opleidingsprogramme soos SETA's of EPWP om die vaardighede van die huidige arbeidsmag te verbeter -- Verbeter
- gesondheidsorgdienste om fisiese en geestelike fiksheid van werkers te verseker --
- Stel billike persoonlike inkomstebelastingkoers en ander aansporings soos 'n verbeterde nasionale minimum loon op om werkers te motiveer om meer uitset te produseer --
- Voorsien 'n doeltreffende en betroubare openbare vervoerstelsel om te verseker dat werkers betyds by die werk kom --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2 x 2)

(4)

3.4 Bespreek kortlik *subsidies* en *aansporings* as metodes van uitvoerbevordering.

Subsidies

- Direkte subsidies verwys na finansiële ondersteuning deur die regering aan binnelandse produsente wat goedere uitvoer. --
- Dit word verskaf in die vorm van kontantbetalings aan uitvoerders -- Indirekte
- subsidies verwys na ondersteuning deur die regering, maar hou nie 'n voorafbepaalde geldelike of behels werklike kontantuitgawes nie --
- Dit word verskaf in die vorm van terugbetalings op invoertariewe en algemene belastingkortings --
- Die doel van subsidies is om produsente se koste te verlaag en hul mededingendheid in uitvoermarkte te verhoog --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

maksimum (2 x 2)

Aansporings

- Die regering voorsien produsente van die vereiste inligting oor uitvoermarkte, navorsing oor potensiële uitvoermarkte --
- Finansiële hulp kan wees in die vorm van toegewings op vervoerkoste, uitvoerkredietlenings en versekeringskontrakte vir uitvoertransaksies --
- Uitvoeraansporings verhoog die produsente se doeltreffendheid sodat hulle doeltreffend in internasionale markte kan meeding --
- Aansporings lei daartoe dat groter volumes Suid-Afrikaanse goedere uitgevoer moet word en sodoende ekonomiese groei verhoog --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

maksimum (2 x 2)

('n Maksimum van 4 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(8)

3.5 **Evalueer Suid-Afrika se streeksontwikkelingsbeleide in terme van die internasionale maatstafkriteria.**

Suid-Afrika se streeksontwikkelingsbeleide voldoen aan internasionale maatstawwe omdat:

- Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatiewe (SDI's) en Spesiale Ekonomiese Sones (SEZ's) word deur bestuur bestuurdeursigtige, etiese en doeltreffende bestuur om ekonomiese aktiwiteit te desentraliseer ---
- Die regering verseker dat geen streek ontwikkel word ten koste van 'n ander streek se potensiaal deur nieintegrasie tussen verskillende gebiede deur middel van oorspoelvoordele ---
- vennootskap tussen alle rolspelers in die ekonomie word deur die regering aangemoedig aangesien dit 'n meer inklusiewe ekonomie bou ---
- voorsiening van hulpbronne word verseker deur infrastruktuurontwikkelingsprojekte in alle provinsies te prioritiseer sodat streeksontwikkeling bereik word ---
- mededingende besighede wat nie deurlopende finansiële hulp van die regering benodig nie, is gestig ---
- gesonde kompetisie in die ekonomie bevorder word deur die mededingingsbeleid sowel as die Mededingingskommissie, Mededingingstribunaal en Mededingingsappèlhof ---
- mense uit verskillende streke betrokke is in onderwys en opleiding, om produktiwiteit te verbeter en te verseker ontwikkeling van mense deur mense ---
- kwessies op grondvlak soos armoede en ongelukheid, word aangespreek om dit te verseker ontwikkeling begin van onder af ---
- meer klem word op totale ontwikkeling wat die hele menslike lewe dek om te bereik klusiewe ontwikkeling, bv onderwys, gesondheid en voeding --- verskeie programme is deur die Departement van Handel, Nywerheid en Mededinging (DTIC) geïmplementeer om ondersteuning aan KMMO's en entrepreneurskap te verleen in 'n poging markgerig te bly --- **(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)-**

Suid-Afrika se streeksontwikkelingsbeleide VOLDOEN NIE aan internasionale maatstawwe kriteria nie, want:

- korrupsie, nepotisme en wanbestuur van openbare fondse het in baie provinsies en munisipaliteite voorgekom swak bestuur tot gevolg het --
 - gebrek van hulpbronne, veral infrastruktuur, het daartoe gelei dat sommige dele van die lande nie beleggings kon lok nie en werkloosheid het hoër gebly --
 - onkunde ten opsigte van onderwys- en opleidingsgeleenthede het tot gevolg gehad swak belegging in mensekapitaal --
 - Terwyl Suid-Afrika mededinging aanmoedig, is daar baie voorvalle van samespanning wat deur die Mededingingskommissie ondersoek is ---
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)-**
('n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/ voorbeelde)

(4 x 2)

(8)
[40]

VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES**40 PUNTE – 30 MINUTE****4.1 Antwoord die volgende vrae.****4.1.1 Noem enige TWEE gevolge van internasionale handel.**

- Spesialisasie -
- Massa produksie -
- Globalisering -
- Doeltreffendheid -
- Storting -

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 1) (2)**4.1.2 Hoe bevorder Breedgebaseerde Swart Ekonomiese Bemagtiging (BBEE) nywerheidsontwikkeling?**

- Die verhoging van die aantal swart mense wat besighede besit en beheer bevorder die vestiging van nuwe nywerhede in die ekonomie --
- Deur vaardigheidsontwikkeling het swart mense 'n geleentheid om vaardighede aan te leer wat hulle kan gebruik om hul eie besigheid te begin -- Ondernemingsontwikkeling bevorder groot besighede om in klein besighede te belê sodat hulle kan uitbrei en hulself vestig --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)**4.2 DATA RESPONS****4.2.1 Identifiseer die waarde van marginale neiging om te spaar (mps) uit die bostaande diagram.**

0,2 - (1)

4.2.2 Noem die lekkasie wat met die buitelandse sektor verband hou.

Invoere/betalings vir invoere - (1)

4.2.3 Beskryf die term kortliks *outonome verbruik*.

Die vlak van besteding wat onafhanklik is van die vlak van inkomste of veranderinge in inkomste. --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)**4.2.4 Verduidelik die belangrikheid van besparing in die ekonomie.**

- Spaar verseker die beskikbaarheid van leenbare fondse in finansiële instellings vir beleggings (kapitaalvorming) --
- Verbruikers sal toegang hê tot lenings wat besteding aan duursame goedere sal verhoog --
- Spaargeld help om oortollige vraag in die ekonomie te beheer en sodoende vraagtrekinflasie te verminder --
- Huishoudings sal finansiële vryheid geniet aangesien hulle in staat sal wees om vir hul toekomstige behoeftes te betaal met hul spaargeld --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

- 4.2.5 **Gebruik die marginale verbruiksgeneigdheid (mpc) in die bostaande diagram om die waarde van die vermenigvuldiger te bepaal. Skryf die formule en wys AL die berekeninge.**

$$\begin{aligned} \text{Vermenigvuldiger (K)} &= 1/(1-\text{mpc}) - \\ &= 1/(1-0.8) - \\ &= 1/0.2 - \\ &= \underline{5} - \end{aligned}$$

(’n Maksimum van 3 punte mag toegeken word vir korrekte berekening sonder die formule)

(4)

4.3 DATA RESPONS

- 4.3.1 **Identifiseer die beleid wat die regering se benadering tot industrialisasie uiteensit.**

Nasionale Nywerheidsbeleidsraamwerk/NIPF -

(1)

- 4.3.2 **Noem enige ander aansporing wat deur die DTIC verskaf word om nywerheidsontwikkeling in Suid-Afrika te bevorder.**

- Ondersteuningsprogram vir klein ondernemings/
- SBSP - SEDA Tegnologieprogram/STP -
- Vaardigheidsondersteuningsprogram/SSP -
- Pasmaakvrye aansporings - Buitelandse
- Beleggingstoelae/FIG - Strategiese
- Beleggingsprogram/SIP - Dienste aan
- Besigheidsprosesse -

(1)

- 4.3.3 **Beskryf kortliks die term Spesiale Ekonomiese Sones (SEZ).**

Dit verwys na 'n geografies afgebakende gebied wat opsy gesit is vir spesifieke ekonomiese aktiwiteite wat ontwikkel moet word. / SEZ'e is geografies aangewese gebiede wat opsy gesit is vir spesifiek geteikende ekonomiese aktiwiteite.--

(2)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

- 4.3.4 **Hoe kan 'n styging in internasionale oliepryse nywerheidsontwikkeling vertraag?**

- Brandstofpryse sal styg, wat lei tot hoër vervoerkoste vir verskillende industrieë en laer winsvooruitsigte --
- Sommige besighede kan hul bedrywighede staak wat industrialisasie sal vertraag --
- Potensiële beleggers kan ontmoedig word om nuwe besighede te stig --
- Die regering sal minder fondse beskikbaar hê om subsidies vir nywerheidsontwikkeling aan te bied, aangesien dit meer aan brandstofverkryging sal bestee --

(2)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

4.3.5 **Waarom is infrastruktuurontwikkeling in voorheen verwaarloosde gebiede belangrik?**

- Voldoende infrastruktuur soos vervoer, kommunikasie en energievoorsiening help om meer beleggings te lok --
 - Ontwikkeling van infrastruktuur verbeter die ekonomiese bestaan van voorheen benadeelde gebiede --
 - Meer werksgeleenthede sal vir die werkers geskep word wat hul vervoerkoste sal verminder vir lang afstande werk toe --
 - Mense in onderontwikkelde gebiede sal beter lewenstandaard geniet aangesien hulle meer behoeftes sal kan bevredig weens die lae lewenskoste --
 - Werkers sal nie bande met hul gesinne verloor wat kulturele waardes sal bevorder nie --
 - Sosiale probleme wat verband hou met oorbevolking of oorbevolking in stedelike gebiede sal verminder word --
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 2) (4)**

4.4 **Bespreek kortliks *bevolkingsgroei* *lebensverwagting* *demografiese aanwysers*.**

Bevolkingsgroei

- Bevolkingsgroei verwys na die toename in die aantal mense wat in 'n land woon --
 - Die Suid-Afrikaanse bevolking het in 2022 tot ongeveer 60,6 miljoen toegeneem --
 - Die meting van bevolkingsgroei is belangrik vir die lewering van maatskaplike dienste --
 - Wanneer die grootte bevolking toeneem, sal die belastingbasis vir die regering toeneem --
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 2)**

Lewensverwagting

- Lewensverwagting spreek die aantal jare wat 'n pasgebore baba sal leef as die heersende sterftepatrone dwarsdeur sy of haar lewe dieselfde gebly het --
 - In Suid-Afrika het die lewensverwagting by geboorte oor die jare toegeneem--
 - Dit is belangrik vir regerings om te weet wat die gemiddelde lewensverwagting is, want werkende mense benodig 'n reeks maatskaplike dienste en is terselfdertyd ook 'n belastingbasis --
 - Versekeringsmaatskappye stel veral belang in lewensverwagting omdat onverwagte verlagings in lewensverwagting die aantal jare wat polishouers premies kan betaal verminder --
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)
('n Maksimum van 4 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/ voorbeelde) (2 x 2) (8)**

4.5 **Hoe kan Suid-Afrika invoer verminder om die betalingsbalanstekort (BOP) reg te stel?**

Suid-Afrika kan invoer verminder deur:-

- verhoogde rentekoerse om binnelandse besteding te ontmoedig, insluitend ingevoerde goedere en dienste --
- verhoogde direkte belasting soos persoonlike inkomstebelasting om huishoudings se besteebare inkomste te verminder en hul besteding aan invoer te ontmoedig -- invoertariewe en pligte op te lê om ingevoerde goedere en dienste duurder te maak en binnelandse uitgawes daarop te verminder --
- kwotas in te stel om die hoeveelheid goedere en dienste wat Suid-Afrikaners binne 'n spesifieke tydperk kan invoer --
- embargo's in te stel om die invoer van sekere goedere en dienste heeltemal te verbied --
- die beskikbaarheid van buitelandse valuta te verminder om binnelandse besteding aan invoer te ontmoedig --
- die implementering van streng doeaneprosedures om die proses van die aankoop van invoere te vertraag --
- binnelandse produksie van invoere aan te moedig sodat verbruikers dit op plaaslike markte sal koop (invoervervanging) --
- toenemende totale aanbod van goedere en dienste om tekorte op plaaslike markte te vermy --
- devaluering / depresiasie van die rand om invoer relatief duurder te maak --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/ voorbeelde)

(4 x 2)

(8)
[40]

TOTAAL AFDELING B:

80

AFDELING C

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- **Bespreek in detail die kenmerke wat voorspelling van sakesiklusse onderlê.** (26 punte)
- **Ontleed die uitdagings wat 'n ekonomiese resessie op verskillende deelnemers in die ekonomie stel.** (10 punte)

INLEIDING

Sakesiklusse kan beskryf word as opeenvolgende periodes van inkrimping en uitbreiding van ekonomiese aktiwiteite --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante inleiding)

(Maksimum 2)

LIGGAAM: HOOFDEEL**LEIDENDE AANWYSERS -**

- Leidende aanwysers is aanwysers wat verander voordat die ekonomie verander --
- Vooraanstaande aanwysers gee verbruikers, sakeleiers en beleidmakers 'n blik (vooraf waarskuwings) van waarheen die ekonomie op pad kan wees. --
- Hierdie aanwysers bereik 'n hoogtepunt voordat 'n sakesiklus 'n hoogtepunt bereik het. --
- Die belangrikste tipe aanwyser om ekonomie te help om te voorspel hoe die ekonomie in die toekoms gaan wees. --
- Wanneer hierdie aanwysers styg, sal die vlak van ekonomiese aktiwiteite ook oor 'n paar maande styg. --
- Wanneer hulle daal, beteken dit ook dat die vlak van ekonomiese aktiwiteit in die nabye toekoms sal daal --
- Voorbeelde: sluit in die aantal residensiële planne wat geslaag is, aantal werksadvertensies, aantal nuwe maatskappye -

GEVAL AANWYSERS-

- Toevallige aanwysers is aanwysers wat verander op dieselfde tyd as wat die ekonomie verander --
- Toevallige aanwysers toon die werklike toestand van die ekonomie. --
- 'n Afswaai word getoon deur 'n afname in hierdie aanwysers terwyl 'n opswaai getoon word as 'n toename in hierdie aanwysers --
- Toevallige aanwysers bevestig die veranderinge wat deur die leidende aanwysers voorspel word. -- Die waarde van kleinhandelverkope sal 'n hoogtepunt bereik en dan op dieselfde tyd as die sakesiklus begin daal. --
- Voorbeelde: is gebruik van kapasiteit in vervaardiging, geregistreeerde werkloosheid, reële BBP. -

VERLOOP AANWYSERS-

- Sloerende aanwysers verander nadat die ekonomie reeds verander het --
- Sloerende aanwysers bereik die draaipunt nadat die sakesiklus reeds gedraai het --
- Sloerende aanwysers dien om die gedrag van samevallende aanwysers te bevestig --
- Voorbeelde: aantal kommersiële voertuie verkoop, werklike belegging in masjinerie, eenheidsarbeidskoste in vervaardiging -

SAAMGESTELDE AANWYSERS-

- Saamgestelde aanwysers som 'n groep aanwysers van dieselfde tipe op in 'n enkele waarde --
- Die enkele syfer vorm 'n norm vir 'n land se ekonomiese prestasie -- Saamgestelde aanwysers
- kan gekonsolideer word in enkele waardes van 'n saamgestelde leidende, samevallende en agterstallige aanwyser. --

AMPLITUDE -

- Dit is die verskil tussen die waarde van totale uitset tussen piek en trog gemeet vanaf die tendenslyn na die piek en trog --
- Amplitude weerspieël die intensiteit van die opswaai en afswaai in ekonomiese aktiwiteit --
- Die amplitude toon twee dinge:
 - **Die krag van die onderliggende kragte** soos rentekoerse, uitvoere of verbruikersbesteding. -- 'n Groot amplitude tydens die opswaai dui op sterk onderliggende kragte. -- Die duur van 'n siklus met groter amplitude is gewoonlik langer as een met 'n klein amplitude --
 - **Die omvang van verandering** so 'n afname in werkloosheid van 50% of toename in inflasie van 100% tydens die opswaai -- Hoe groter die amplitude, hoe meer ekstreem die veranderinge wat kan voorkom. --

NEIGSLYN -

- Die tendenslyn dui die algemene rigting aan waarin die ekonomie beweeg -- Wanneer die ekonomie groei, is daar 'n opwaartse neiging, maar wanneer die ekonomie inkrimp is daar 'n afwaartse neiging --
- Die neiging sal verander wanneer die tydreeksdata hul gedragpatrone van die verlede verander --
- Die tendenslyn het normaalweg 'n positiewe helling omdat die produksievermoë van die ekonomie oor tyd toeneem --

LENGTE/DUUR VAN 'N SIKLUS -

- Lengte word gemeet van piek tot piek of van trog tot trog --
- Langer siklusse toon krag en korter siklusse toon swakheid met betrekking tot ekonomiese aktiwiteite --
- Siklusse kan oorskiet, wat beteken dat wanneer aktiwiteit in terme van sommige saamgestelde aanwysers tot bo sy normale vlak toeneem --
- Die inkrimping in die groei van uitset kan die vlak oorskiet waar dit natuurlik behoort te stop. --

EKSTRAPOLASIE -

- Ekstrapolasie verwys na die skatting van iets onbekend uit die feite wat bekend is --
- Vorige data word gebruik wanneer voorspellings oor die toekoms gemaak word gebaseer op aannames wat verband hou met tendense --
- Die uitbreiding van 'n neiging na die toekoms kan inligting verskaf oor wat waarskynlik sal gebeur --
- Ekonomie kan voorspel dat die ekonomie oor 'n paar maande sal groei as 'n sakesiklus deur 'n trog gegaan het en 'n opswaai betree het -- Ekstrapolasietegnieke word soms gebruik om toekomstige aandeelpryse te voorspel --

BEWEGENDE GEMIDDELDES -

- Hulle word langs die tydreeks bereken sodat 'n gladder sakesiklus tot stand gebring kan word. --
- Bewegende gemiddeldes word gebruik om die veranderinge in 'n reeks data oor 'n sekere tydperk te ontleed.--
- Ekonomie gebruik bewegende gemiddeldes om die effek van skerp fluktuasies in die sakesiklus uit te skakel --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 8 punte mag toegeken word vir blote lys van opskrifte/voorbeelde)

(Maksimum 26)

BYKOMENDE DEEL**'n Ekonomiese resessie kan die volgende uitdagings vir die verskillende deelnemers in die ekonomie stel:**

- Die belastingbasis vir die regering kan krimp aangesien sommige besighede hul bedrywighede kan staak en werkers werk verloor --
- Die regering sal minder belastinginkomste van besighede en huishoudings invorder, wat lei tot uitstel van sommige openbare projekte weens 'n gebrek aan fondse --
- Maatskaplike besteding deur die regering kan toeneem namate armoede en werkloosheidsvlakke toeneem tydens die resessie --
- Staatskuld kan toeneem namate die regering probeer om fondse in te samel vir sommige van sy kritieke uitgawes --
- Huishoudings kan hul werk verloor en nie nuwe werk kry nie aangesien produksie van goedere en dienste afneem.--
- Verbruikers se vertroue sal afneem, wat lei tot minder besteding aan goedere en dienste --
- Besighede kan 'n lae vraag na goedere en dienste ervaar aangesien verbruikers sommige van hul uitgawes uitstel --
- Besigheid kan minder inkomste genereer wat lei tot minder winste. --
- Sakevertroue kan afneem en hulle ontmoedig om in die ekonomie te belê--
- Die buitelandse sektor sal minder aanbod van Suid-Afrikaanse uitvoer hê namate binnelandse produksie afneem --
- Buitelandse beleggers sal vertroue in die ekonomie verloor, wat lei tot minder kapitaalinvloei --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(Maksimum 10)

AFSLUITING

Die land kan in staat gestel word om geskikte beleide voor te berei om verskillende veranderinge in die ekonomie te hanteer wat deur die aanwysers en kenmerke weerspieël word --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante hoër-orde gevolgtrekking)

(Maksimum 2)

[40]

VRAAG 6: EKONOMIESE STREWES**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- **Bespreek in detail die Suid-Afrikaanse groei- en ontwikkelingsbeleide en strategiese inisiatiewe sedert 1994. (26 punte)**
- **Hoe kan Suid-Afrika aanbodkantmaatreëls gebruik om ekonomiese groei en ontwikkeling te bevorder? (10 punte)**

INLEIDING

- Ekonomiese ontwikkeling is die proses waardeur die lewenstandaard oor 'n tydperk verbeter --
 - Ekonomiese groei is 'n toename in die produksievermoë of reële BBP van 'n ekonomie oor tyd --
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante inleiding)** (Maksimum 2)

LIGGAAM: HOOFDEEL**Suid-Afrikaanse groei- en ontwikkelingsbeleide en strategiese inisiatiewe****Heropbou- en Ontwikkelingsprogram (HOP) -**

- HOP is ingestel om armoede te verlig en die ongelykhede en tekorte in maatskaplike dienste aan te spreek.--
- Die strategie het gefokus op werkskepping, welsyn, behuising, vervoer, grondhervorming, gesondheidsorg, onderwys, opleiding, water en sanitasie.--
- Die doelwitte van HOP was om:
 - verbeter dienslewering vir die armes soos behuising, elektrisiteit, water en sanitasie --
 - skep van 'n omgewing wat geskik is vir menslike ontwikkeling deur onderwys en opleiding --
 - dien as 'n padkaart vir ekonomiese ontwikkeling in Suid-Afrika --
 - skep 'n dinamiese ekonomie wat nuwe en volhoubare werkgeleenthede kan skep.--
 - armoede, lae lone en uiterste ongelykhede in lone en rykdom te verlig.--
- ekonomiese wanbalanse en strukturele probleme in die ekonomie aan te spreek.--
- verseker uitskakeling van diskriminasie op grond van ras of geslag.--
- demokratiseer die ekonomie en bemagtig die voorheen benadeelde groepe.--

Groei, indiensneming en herverdeling (GEAR) -

- GEAR is ingestel om ekonomiese groei te stimuleer en werkseleenthede te skep. --
- Die strategie was om ekonomiese ontwikkeling te versterk, inkomste te herverdeel en sosio-ekonomiese geleenthede vir die armes te skep.--
- Die doelwitte was om:
 - bevorder ekonomiese groei deur direkte buitelandse beleggings te lok.--
 - belastingstelsel hê om onderwys- en opleidingsprogramme te finansier wat sal werkers se vaardighede te verbeter en werk te skep --
 - het begrotingshervormings bedoel om inkomste herverdeel .--
 - 'n vryswewende wisselkoersbeleid aanvaar wat sal verseker wisselkoersstabiliteit en maak Suid-Afrikaanse produkte mededingend.--
 - 'n vinniger fiskale tekortverminderingsprogram hê deur openbare skuld te beheer om te verseker prysstabiliteit (Inflasie).--

- tariewe te verminder wat pryse van ingevoerde insette sal verlaag.--
- handhaaf akonsekwente monetêre beleid om hoë inflasie te voorkom.--
- verhoog die herstrukturering en privatisering van sommige semistaatsinstellings.--

Swart Ekonomiese Bemagtigingsprogramme (SEB) -

- Die strategie is van stapel gestuur om te help met die transformasie en regstelling van voorheen benadeelde groepe --
- SEB beoog om die aantal swart mense wat produksiefaktore (besighede) besit, bestuur en beheer aansienlik te verhoog --
- Die doelwitte was regstelling en regstellende aksie in die werkplek en besigheidsomgewings.--

Uitgebreide Openbare Werke Program (EPWP) -

- Dit is ingestel om werkseleenthede vir die armes en kwesbares/benadeeldes te skep.--
- Die strategie was om arbeidsintensiewe programme te gebruik om mense vaardighede te gee wat hulle kan gebruik om daarna werk te kry.--
- Die doelwitte van EPWP was om: -
 - armoede en inkomsteverligting te verskaf deur tydelike werkseleenthede vir ongeskooldes, werkloos, armes en kwesbares soos vroue en jeug te skep --
 - bestaande begrotings van die regering en openbare entiteite te gebruik werkloosheid te verminder en te verlig --
 - verhoog die vermoë van werkers om 'n inkomste te verdien , hetsy deur die arbeidsmark of deur entrepreneuriese aktiwiteit. --

Versnelde en Gedeelde Groei-inisiatief vir Suid-Afrika (ASGISA)-

- Dit is van stapel gestuur as 'n nasionale inisiatief om deur alle besighede, arbeid en entrepreneurs ondersteun te word.--
- Die sleutelemente van ASGISA was:
 - Halveer werkloosheid en armoede teen 2014.--
 - Verhoog ekonomiese groei tot gemiddeld 6% tussen 2010 en 2014.--
- Die doelwitte was om:
 - verbeter eninfrastruktuur te ontwikkel deur 8% van die BBP aan infrastruktuurontwikkeling te bestee.--
 - bevorder industriële ontwikkeling deur Nywerheidsontwikkelingsones (IDZ).--
 - bevorder onderwys en vaardigheidsontwikkeling om die tekort aan skaars vaardighede te verminder.--
 - stimuleer dietweede ekonomieë (Informele sektor)--
 - verbeter staatsadministrasie deur goeie bestuur.--
 - ekonomiese ontwikkeling (welsyn) te bereik deur ekonomiese groei .--
 - verbeter die produksievermoë van toerisme, biobrandstof en vervaardiging.--

Nasionale Vaardigheidsontwikkelingstrategie (NSDS) -

- Strategie is bedoel om onderwys en opleiding in Suid-Afrika radikaal te transformeer--
- Die strategie was daarop gemik om die kwaliteit en kwantiteit van opleiding te verbeter om verhoogde industriële mededingendheid en verbeterde lewenskwaliteit vir alle Suid-Afrikaners te ondersteun --
- Die Departement van Arbeid het die NSDS gebruik as 'n instrument om die proses van ontwikkeling van die vaardighede van die Suid-Afrikaanse arbeidsmag te dryf --

Gesamentlike inisiatief vir die verkryging van prioriteitsvaardighede (JIPSA) -

- Dit is bekendgestel as die vaardighedsontwikkelingsarm van ASGISA.--
- Die doelwit was vaardighedsontwikkeling, veral deur die SETA's.--

Kleinsakeontwikkelingsbevorderingsprogram (SBDPP) -

- Die strategie was om ondersteuning en dienste aan KMMO's te lewer.-- Departement
- van Handel, Nywerheid en Mededinging (DTIC), Nywerheidsontwikkelingskorporasie (NOK) en die Nasionale Kleinsakewet bied hierdie dienste aan.--

The New Growth Path (NGP) -

- Die strategie is ingestel om sleutelsektore as "werksdryfvere" te identifiseer en nywerhede en sektore te bevorder wat werkskepping kan dryf.--
- Dit het ten doel gehad om ekonomiese groei te verhoog, 5 miljoen werksgeleenthede teen 2020 te skep en groter ekonomiese gelykheid te skep.--
- Die NGP identifiseer die vervaardiging, toerisme, groen energie en infrastruktuurontwikkeling as sleutelareas van werkskepping.--

NASIONALE ONTWIKKELINGSPLAN (NOP) -

- NDP is in 2012/13 deur die voormalige Minister van Finansies gestig en gelei.-- Die
- strategie is om ekonomiese geleenthede uit te brei deur belegging in infrastruktuur, meer innovasie, private investering en entrepreneurskap.-- Die
- doelwitte was om: -
 - elimineer armoede en verminder ongelykheid teen 2030 --
 - verminder werkloosheid met 14% in 2020 en 6% in 2030 --
 - ekonomiese groei op 'n inklusiewe basis te bereik --
 - ekonomiese transformasie te bereik deur die kapasiteit van die staat te verbeter, en leierskap en vennootskappe regdeur die samelewing te bevorder. -- **(Aanvaar enige**

ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 8 punte mag toegeken word vir blote lys van opskrifte/ voorbeelde)

(Maksimum 26)

LIGGAAM: ADDISIONELE DEEL**Suid-Afrika kan aanbodkantmaatreëls gebruik om ekonomiese groei en ontwikkeling te bevorder deur:**

- die verwydering van onnodige reëls en regulasies (deregulering) om die doeltreffendheid van markte te verbeter --
- verlaging van sommige van die belastings en lisensiegelde om administratiewe koste vir besighede te verminder --
- die vermindering van die vereistes en prosedures om besighede in die land te registreer --
- die verbetering van die gehalte van onderwys en opleiding om die vaardighede van die werksmag te verbeter --
- die verbetering van beskikbaarheid, betroubaarheid en koste van infrastruktuurdienste om finansiële lewensvatbaarheid en winsgewendheid van besighede te verseker --
- bevordering van die bekendstelling van meer bekostigbare en betroubare alternatiewe energiebronne --
- die bevordering van mededinging in verskillende markte om ekonomiese doeltreffendheid te verbeter --
- verskaffing van subsidies en aansporings om kapitaalvorming in die aan te moedig ekonomie --
- die opgradering en instandhouding van sy vervoernetwerk om groter doeltreffendheid binne die vervoersektor te bevorder en te verseker --
- verseker dat moderne, effektiewe, doeltreffende en betroubare kommunikasiekanale toegang verkry kan word --
- verskaffing van gratis adviesdienste soos inligting oor nuwe uitvoermark, om doeltreffendheid en die gemak van sake doen te bevorder --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)**(’n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)**

(Maksimum 10)

AFSLUITING

Die moderne ekonomie het meer dinamies geword en dit is belangrik vir die regering om sommige beleide wat nie meer geskik is nie te staak en nuwe beleide in te stel wat meer relevant is --

(Aanvaar enige ander korrekte relevante hoër-orde gevolgtrekking)

(Maksimum 2)

[40]**TOTAAL AFDELING C:****40****GROOT TOTAAL:****150**